

Κανόνες του μονοτονικού συστήματος

Τόνο παίρνουν οι λέξεις που έχουν δύο ή περισσότερες συλλαβές.

Οι μονοσύλλαβες λέξεις δεν τονίζονται, π.χ.: *δεν, αν, και, που, θα, τι, να...*

Εξαιρέσεις:

Υπάρχουν τρεις μονοσύλλαβες λέξεις που τονίζονται. Αυτές είναι: **ο διαχωριστικός σύνδεσμος ή** (για να τον ξεχωρίζουμε από το θηλυκό άρθρο η):

π.χ. *Τι προτιμάς; Βουνό **ή** θάλασσα. Θα πάει η Μαρία **ή** η μαμά της;*

Οι λέξεις **πού** και **πώς** όταν είναι ερωτηματικές ή όταν χρησιμοποιούνται ως επιφωνήματα:

π.χ. ***Πού** πας;* (ευθεία ερώτηση)

*Εξήγησέ μου **πώς** θα φύγω.* (πλάγια ερώτηση)

***Πώς** και **πώς** περιμένω το πάρτι! **Πού** να σου εξηγώ...*

Επίσης παίρνουν τόνο οι **αδύνατοι τύποι των προσωπικών αντωνυμιών μόνο όταν προφέρονται με τη λέξη που ακολουθεί και υπάρχει περίπτωση χωρίς τον τόνο να μπερδευτούμε και να τις προφέρουμε με τη λέξη που προηγείται**. Ας δούμε τις παρακάτω προτάσεις:

π.χ. *Η δασκάλα **μάς** είπε ότι αύριο θα πάμε εκδρομή* (το **μάς** προφέρεται εδώ μαζί με τη λέξη *είπε*, δηλαδή *είπε σε μας*), αλλά *Η δασκάλα μας είπε ότι αύριο θα πάμε εκδρομή* (το *μας* εδώ προφέρεται μαζί με τη λέξη *δασκάλα*, δηλαδή *η δική μας δασκάλα* και όχι *η δασκάλα της άλλης τάξης*).

Ο πατέρας του του είπε να ταΐσει το σκύλο (εδώ δε βάζουμε τόνο σε κανένα του γιατί το πρώτο προφέρεται με τη λέξη *πατέρας* και το δεύτερο με τη λέξη *είπε*, και δεν υπάρχει περίπτωση να μπερδευτούμε).

Επίσης, μονοσύλλαβες λέξεις, όταν βρίσκονται πριν από τους ρηματικούς τύπους *μω, βγω, βρω, 'ρθω* και προφέρονται μαζί με αυτούς, παίρνουν τόνο όταν θέλουμε να τις προφέρουμε δυνατότερα:

π.χ. ***Νά** μω - να μω; **Θά** 'ρθει - θα 'ρθει*

Σημείωση: Υπάρχουν μερικές λέξεις που προφέρονται ως μονοσύλλαβες με συνίζηση και αυτές δεν τις τονίζουμε: π.χ. *ποιος, ποιοι, πιο, γιος, δυο, μια* κτλ.

Στις λέξεις **μια** και **δυο** μπορούμε να βάλουμε **τόνο: δύο** και **μία**, αλλά τότε γίνονται δισύλλαβες, χωρίς βέβαια να αλλάζει η σημασία τους. Κάποιες όμως λέξεις, όταν γίνονται δισύλλαβες, έχουν άλλη σημασία και τονίζονται:

π.χ. *ποιον* (ερωτηματική αντωνυμία) - *το ποιόν* (ουσιαστικό) *το βιος* (=η περιουσία) - *ο βίος* (= η ζωή)